

ЗАШТО МРЗЕ КНЕЗА ПАВЛА

Не пада снег да завеје брег него да свака зверка покаже свој траг. Тако смо тек након четврте књиге о кнезу Павлу, после Балфуровог превода, Јанковић-Лалића и других, открили колико прикривеног анимозитета изазива откривање истине тамо где су се ствари чиниле крајње неспорним, то јест у сфери Кнежевих уметничких опредељења. Покушава се вербалном еквилибристиком засенити елементарне чињенице и Краља војника и државника, који је због своје Ничеовске *Wille fur Macht*, елиминисао прворођеног принца Ђорђа као престолонаследника, затим стрељао Драгутина Димитријевића Аписа, који га је довео на престоље, октроисао Уставе, уводио диктатуре, представити као *connoseura* уметности, већег од личности Кнеза, који је историју уметности одабрао као животно опредељење. Па није он у младим годинама отишао на студије у Oxford да би се оспособљавао да влада Југославијом, него да разликује Verrochija од Veronesea, Rubensa од Rembrandta, Maneta од Moneta. То опредељење проистекло је из природног аристократизма Кнеза Павла, којим је импонирао на европским дворovima а поготово се истицао у Београду. Његов лик и дело једноставно је одударало од ратничке и хајдучке српске традиције. Дипломата светских манира, полиглота, био је визионарски опредељен за дипломатско решавање проблема а није подлегао еуфорији ратника победника с Балкана, који су били убеђени у решења донета на сабљи. И у најновијим полемикама, наоко око места, назива и поставке музеја, збирке, провејава та битна разлика између симпатија према сили, што је увек особина немоћних и нишћих, и дискурса са снагом аргумента а не аргументом снаге и силе.

Неки од полемичких чланака које је изазвала појава књиге групе аутора о Музеју Кнеза Павла одишу неувиђањем реда вредности и погрешним постављањем величина. Не може се у истој равни третирати Кнез намесник владар краљевине Југославије и неки командант гарнизона у Марибору, директор гимназије у Нишу или кустос музеја у Загребу. Није Кнез у Музеј улагао само новац, него пре свега своје врхунско знање и познавање европске уметности. Управо то велико знање омогућило му је да антиципира неке будуће величине, које је време као најбољи судија посве оправдало. У негативним ставовима које су без аргумента, али с много јала, зависти, злобе, изнели неки полемичари, лежи превише слободног времена због шестгодишњег нерада јер су они који су им то омогућили заборавили да „labor omnia vincit“ или другачије „сво зло од нерада“. Блаженопочившем Кнезу неће то наудити, а оштрица неаргументованих критика ће се, као увек, окренути према онима који су је упутили у кривом смеру. Кнежево дело, то јест збирка уметнина коју је оставио отечеству, најбољи је штит против оних који иза себе немају ништа стваралачко. Кнез

је својом збирком подигао вечни споменик трајнији од мједи, а завидника, који су нажалост научили писати, увек ће бити. Мајка земља Србија зна да искоса гледа на боље од себе, поготово ако су баш њени синови.

Др Петар Бокуп